

Z urdštiny přeložil
Tomáš Daňhel

Najjar Masúd

Skleněný ghát

SKLENĚNÝ GHÁT

NAJJAR MASÚD

**SKLENĚNÝ
GHÁT**

Kniha vychází s finanční podporou
Ministerstva kultury České republiky.

Czech edition © Argo, 2022
Copyright © Naiyer Masud – heirs, 2021
Translation © Tomáš Daňhel, 2022
Cover art © Jan Augusta, 2022

ISBN 978-80-257-3991-4 (váz.)
ISBN 978-80-257-4037-8 (e-kniha)

KRONIKÁŘ SULTÁNA MUZAFFARA

At least, not in this continuum...

Alespoň ne v tomto časoprostoru...

H. BEAM PIPER

دیدیم ، تپیدیم ، ندیدیم ، تپیدیم
اقبال

*Viděli a neviděli,
vždy stejný neklid soužil nás.*

IKBÁL

1

Ted', když se hrobka sultána Muzaffara ještě za jeho života stala tak slavnou a lidé se na ni přicházejí podívat i zdaleka, bylo mi nařízeno, abych zapsal průběh její výstavby. Spolu s tímto nařízením končí doba mého pobytu doma.

O tom, že už hrobka stojí, jsem se dozvěděl od sultána samotného. Když mi řekl, že nebyla postavena v údolí, kde jsou hrobky jeho předků, pochopil jsem, že bude stát v poušti, protože jsem se

zúčastnil sultánova pouštního tažení jako kronikář. A když zmínil, že je to nevídaná stavba, věděl jsem, že bude bez střechy – také proto, že jsem byl kronikářem jeho pouštního tažení. Byla to má poslední práce kronikáře. Potom jsem zůstal doma.

Z té doby jsem už řadu věcí zapomněl, ale první den svého pobytu doma si pamatuji tak dobře, že bych ho mohl zapsat jako věrohodný kronikář. Toho dne jsem si při ranní procházce všiml rostlinek ležících na zemi při okraji Údolí hrobek, které zřejmě chvíli před tím někdo vytrhl a jenom tak je tam pohodil. Byly to výhonky velkých stromů s korunou ve tvaru slunečníku, jejichž řady rostly kolem celého údolí. Jméno stromů jsem neznal, ale občas jsem pod nimi odpočíval. Měly bělavé kmeny, husté větroví a v jejich stínu se člověku chtělo spát. Pozorně jsem si prohlížel výhonky pohozené na zemi. Dva z nich měly neporušené kořeny. Opatrně jsem je zvedl, kořeny obalil vlhkou hlínou zpod velkých stromů a vyrazil k domovu. Cestou jsem se rozhodl, kam je ve své zahradě zasadím. Nikde jsem se nezastavoval, jen když jsem procházel kolem malého jezírka, sehnul jsem se, nabral do dlaně trochu vody a listy výhonků pokropil. Odhaduji, že přesně v tu chvíli musel sultánův posel vyrazit směrem k mému domu.

Když jsem oba výhonky zasadil ve své zahradě a začal plánovat, jak je ochráním před sluncem, obklopily jeden z nich děti z mého domu. Jedno po druhém se snažily rostlinu zastínit všemi svými hračkami a tahle nová hra se jim tak zalíbila, že se začaly hádat, kdo bude další na řadě. Já jsem zatím kropil

listy druhé rostliny vodou, když na ni náhle padl stín sultánova posla. Nejprve jsem zahlédl stín a až potom samotného posla. Děti nechaly rostlinu být a shromáždily se kolem něj. Když si ale po chvíli pozorně prohlédly jeho šaty, vylekaly se a běžely se schovat do domu.

Taky jsem si pozorně prohlížel poslův šat, protože sultánovi poslové kromě svého oděvu žádnou ústní ani písemnou zprávu nenosí. Důvod jejich příchodu se totiž pozná podle toho, co mají na sobě. Tento posel přišel, aby mi svým šatem sdělil, že si sultán žádá mých služeb a že musím vyčkat doma na jeho další příkazy. Takové čekání trvalo někdy i několik dnů. Tento posel, či takto oděný posel, ke mně často chodil i dříve, ale když jsem ho viděl nyní, byl jsem trochu překvapený, protože sultán se z pouštního tažení vrátil teprve nedávno. Neočekával jsem, že v nejbližší době znovu podnikne nějakou výpravu, kde by potřeboval služby kronikáře. Nad nevypočitatelností sultánova chování však nebylo nutné se déle pozastavovat. Za nejdůležitější událost toho dne jsem proto považoval, že sultánův posel rozšlápl jeden z výhonků, které jsem zasadil. Druhý se ale uchytil, a já se tak mohl těšit, že až z něj vyroste strom, budu si moci v jeho stínu odpočinout.

2

Právě jsem pod stromem odpočíval, když jsem si všiml pohybuujícího se stínu. Přišel jeden ze sultánových poslů a zastavil se přede mnou. Rozeznat sultánovy

posly není těžké, ačkoliv jejich šat bývá různý. Několikrát jsem si odshora dolů až do poslední nitě pozorně prohlédl celé jeho šaty, jejich barvu i střih, a pak si začal lámat hlavu. Posel mě v tichosti pozoroval a v očích se mu odrážel rostoucí údiv. Nakonec jsem ho musel oslovit:

„Zrak mi už dobře neslouží,“ řekl jsem.

„To je zřejmé,“ odpověděl a přistoupil až těsně ke mně. „Protože i potom, co jsi mě viděl, zůstáváš bez hnutí na místě.“

A v tu chvíli jsem si vzpomněl:

„Předvolání, a to hned.“

Posel se rychle otočil a zakopl o vyčnívající kořen stromu. Asi se i zranil, protože když znovu vyrazil k odchodu, zlehka kulhal. Možná proto jsem vyšel ven ještě před ním. Po chvíli jsem se zastavil, a když mě o několik kroků předešel, následoval jsem ho.

Převzal jsem od sultána příkazy a dle svého zvyku jsem se vracel zpět přes *bázár*. Cestou jsem se stávil na několika malých tržnicích, pozoroval jsem obchodní ruch a nakonec jsem zašel na velký bázár. Vypadalo to tam přibližně stejně jako při mé poslední návštěvě. Jen lidí tam nyní bylo víc než dřív. Trhovci taky nezměnili svá místa, a proto můj zrak nejprve směřoval k zahradníkům, kteří seděli na zemi u rozložených květin a sazenic. Neviděl jsem ale mezi nimi starého zahradníka, od kterého jsem sazenice rostlin pokaždé kupoval, a to i tehdy, když jsem je vůbec nepotřeboval. Oproti ostatním míval své zboží rozložené a upravené tak, že to vypadalo, jako když sedí před

malou zahrádkou. Stejně jako ostatní zahradníci na bázáru i on pracoval v sultánových zahradách a přinášel si odtud nepotřebné, vytrhané rostliny, které rušily zahradní úpravu.

Ve stejnou chvíli byl v této zelené části bázáru mimo mě už jen jediný zákazník. Když nás zahradníci uviděli, začali vyvolávat jména různých květin a rostlin. To byl jejich běžný zvyk, ale starý zahradník v takové chvíli vždy zůstával potichu. Viděl jsem, že i tentokrát v houfu pokřikujících zahradníků zůstává jeden sedět mlčky. Šel jsem k němu, a když jsem se před ním zastavil, začal beze slova přerovnávat rostliny, které měl rozložené před sebou. Dřepl jsem si na zem, jen tak jsem zvedl a prohlédl si pár sazeňnic a potom jsem řekl:

„Sedával tu jeden starý muž s hezky rozloženými rostlinami.“

Souhlasně přikývl. Všiml jsem si, jak ten další zákazník přišel blíž, také si dřepl a začal se probírat okvětními lístky jedné velké žluté květiny. Obrátil jsem se zpět k mladému zahradníkovi a hledal v něm podobu toho starého.

„Patřil k tobě? Kdo to byl?“ zeptal jsem se.

„Můj děd,“ odpověděl.

„Ty taky pracuješ v sultánově zahradě?“

Znovu souhlasně přikývl.

„Místo svého děda?“

„Místo táty,“ odpověděl.

Rozhlédl jsem se dokola po celém bázáru a znovu jsem pocítil, že kromě většího ruchu se tam nic zvláštního nezměnilo. Jen velké pódium napravo,

kde kejklíři přímo mezi přihlížejícími předváděli různá představení, se zdálo vyšší než dříve a jeho rohy byly místy oštípané. Na pódiu teď bylo více lidí než v ostatních částech bazáru, ale tak to bývalo i dřív. Obrátil jsem se znovu k zahradníkovi:

„Nemáš sazenice velkých stromů?“

Vybral pár sazenic a položil je přede mě. Zvedl jsem sazenice a zběžně si je prohlédl. Druhý zákazník si stále pohrával se žlutou květinou, až se dva okvětní lístky uvolnily. Místo na květinu se ale díval na mě.

„Ničíš ji,“ upozornil jsem ho.

„Vezmu si ji,“ řekl zahradníkovi a vytáhl celou květinu ven.

I potom tam ale zůstal v podřepu sedět. Napadlo mě, že chce být z nějakého důvodu se mnou. Pozorně jsem si ho prohlédl, avšak jeho tvář jsem nepoznával. Marně jsem namáhal paměť, nikoho známého mi nepřipomínal. Stále se na mě ale díval. V rozpacích jsem se proto opřel rukama o kolena a začal se zvedat. V tu chvíli jsem si vedle zahradníka všiml hromádky zelených rostlin. Znovu jsem si dřepl. Hned jsem se však zase zvedl a přešel blíž. Bral jsem do ruky rostliny jednu po druhé, prohlížel si je a potom jsem se podivil:

„Tyhle nemají kořeny?“

„Nejsou na sázení.“

„Tak k čemu tedy?“ zeptal se druhý zákazník.

„Lidé si je berou,“ pokračoval zahradník, „aby támhlety nakrmili,“ a ukázal rukou k pódiu, kde se pořádala představení.

Druhý zákazník teď stál vedle mě. Sehnul se, sebral ze země dvě tři rostliny a zeptal se zahradníka:

„Co je na nich tak zvláštního?“

„Jed.“

Hned jsem pochopil, kdo jsou ti lidé, co na pódiu právě předváděli své představení. Zeptal jsem se zahradníka a možná i sám sebe:

„Tak oni sem zase začali chodit?“

„A oni sem chodili i dřív?“ zeptal se mě zahradník.

Chodili. Jejich domovem byla poušť a každý rok, když nastala doba představení, přicházeli do města. Předváděli své kousky od pravého poledne až do západu slunce, a dokud byli na pódiu, dalších kejklířů si nikdo nevšímal. Proto mezi nimi a ostatními kejklíři vznikaly hádky, které přihlížející museli urovnávat. Představení stálo na tom, že dokázali všechno sníst. Diváci jim po mnohém hledání nosili takové věci, o kterých si mysleli, že je žádný člověk ani zvíře nedokáže pozřít. Jenže tihle lidé z pouště do sebe dokázali vpravit úplně všechno a vybírali si za to od diváků odměnu. Lidé se někdy při jejich představení popadali smíchy za břicho, jindy zase bázně ustupovali zpět nebo se s odporem odvraceli. Některým divákům se z představení dělalo tak špatně, že je přátelé museli odvést pryč. Zástup přihlížejících na pódiu se ale od pravého poledne až do západu slunce nikdy nezmenšil.

Tihle lidé přestali do města chodit už několik let před začátkem sultánova pouštního tažení a zástupy diváků se potom začaly zmenšovat. Nepřišli ani po skončení pouštního tažení. Byl jsem si jistý, že

už je ve městě nikdy neuvidíme. Ale nyní tu byli zas i se svým představením a přihlížejících na pódiu velkého bázáru bylo víc než kdy předtím.

Pár diváků seskočilo z pódia a se smíchem a vtipkováním přišli k nám.

„Podej to sem,“ řekl jeden z nich zahradníkovi a natáhl ruku.

Druhý zákazník položil rostliny, které měl stále v ruce, na zem a diváci si je vzali spolu s ostatními.

Když odešli, otočil jsem se k odchodu i já. Slyšel jsem ještě zahradníkův hlas:

„Na ten jed tady nikdo nemá protilék. Ve městě se nepěstuje. Jen u sebe doma mám jeden zasazený.“

Vydal jsem se směrem k pódiu.

3

Do západu slunce bylo ještě daleko. Došel jsem tam a zastavil se. Druhý zákazník prošel kolem a vylezl na pódiu. Díval jsem se za ním, jak mizí v zástupu diváků. Když jsem se ale vypravil pryč z bázáru a zahrnul na cestu směrem do pouště, všiml jsem si, že jde za mnou. Pokračoval jsem dál potichu v chůzi až k samému okraji města, odkud už byl v dálce vidět začátek pouště. Zastavil jsem se a usedl na kámen, abych si odpočinul. Po chvíli zůstal stát přímo přede mnou. Zvedl jsem hlavu a podíval se na něj. I on si mě v tichosti prohlížel. Nakonec jsem se ho zeptal:

„Ty mě znáš?“

Sedl si na kámen hned vedle a zlehka se protáhl.

„Tak znáš mě?“ zeptal jsem se znovu.

„Kronikář sultána Muzaffara,“ řekl obřadně na způsob nějaké veřejné ohlášky, „který má písemně zaznamenat průběh výstavby hrobky, při níž ale sám nebyl.“

Poté zmlknul, jako by předtím nic neřekl.

Sultánův sluha, pomyslel jsem si a zeptal se ho:

„Poslali tě, abys mě trápil?“

Vypadal ale spíš, že jeho samotného něco trápí, a já k němu pocítil náznak soucitu.

„Bylo mi nařízeno, abych na tebe dohlédl, až si budeš prohlížet hrobku,“ odpověděl.

„Jen dohlédl?“

„A taky, až dopíšeš svůj záznam z výstavby, abych napsal její historii.“

Byl jsem překvapen, protože věk toho muže se nezdál příliš vysoký.

„Ty jsi sultánův dvorní historik?“ zeptal jsem se. „A co ten před tebou?“

„Přede mnou jich bylo několik.“

„Ten z doby pouštního tažení.“

„Musel zemřít.“

Ve stejnou chvíli kolem nás prošla směrem od pouště skupina lidí. Vypadali, že nejsou místní. Hned nato nás minuly další skupiny. Směrem k poušti jsem nikoho jít neviděl. Na okamžik vše kolem dokola utichlo a potom se objevili prodavači, kteří rozkládají své přenosné krámky podél cest. Bylo vidět, jak se blíží rychlým krokem a nesou si zboží. Jakmile dorazili až k nám, pár z nich váhavě zastavilo, a když viděli, že si jich nevšímáme, pokračovali dál. Až tehdy, jak jsem tam seděl, jsem začal z pouště vnímat úplné ticho. V tu chvíli se můj společník postavil.